

Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta

Posudek vedoucího bakalářské práce

Autor práce: Matěj Šulc

Název bakalářské práce: *Očistec v současné teologii*

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Kolář, Th.D.

Matěj Šulc zpracoval téma, které je na jedné straně namnoze vnímáno jako okrajové, na druhé straně se v něm dobře – jako *pars pro toto* - vyjevují hlubší interkonfesijní rozdíly a také odlišné spirituální tradice. Právě díky tomu, že je autor dokázal vystihnout, a zasadil tak zvolené téma do širších teologických souvislostí, můžeme jeho bakalářskou práci chápat jako pozoruhodnou sondu do ekumenické teologie.

Práce dodržuje bibliografické normy a všechny formální náležitosti odborných studií. Volba pojednávaných autorů je reprezentativní, takže práce skutečně dokáže dostát svému názvu a podává výklad přiměřený zvolenému tématu. Studie je přehledně strukturována a jednotlivé kapitoly mají vyvážený rozsah. Její vysoká jazyková úroveň se projevuje také tím, že autor pouze nepřebírá cizí formulace, ale dokáže texty jednotlivých teologů s nadhledem, a přitom přiléhavě interpretovat.

Po úvodu je v 2. kapitole pojednán tradiční eschatologický rámeček nauky o očistci, kterým je představa mezistavu mezi smrtí jednotlivce a vzkříšením na konci času. Autor si je ovšem vědom toho, že posmrtné očišťování není nezbytně vázáno na bipolární eschatologii a je možné je myslet jako „bezčasý“ moment, a proto se dá zakomponovat také do současných eschatologických koncepcí, které bipolaritu odmítají. 3. kapitola je věnována dějinám očistce. Autor nastiňuje hlavní milníky teologického vývoje a správně poukazuje na úzkou spjatost tohoto teologumena se zbožností orientovanou na zesnulé. Právě skutečnost, že tento aspekt zbožnosti už dnes příliš nesdílíme, je jedním z důvodů, proč působí očistec jako poněkud bizarní pozůstatek dávných dob. Ve 4. kapitole je prostor pro katolické pokusy o novou interpretaci očistce, které se oprošťují od zpředměťující topografie onoho světa a očistcové tresty pojmají jako transformující moment setkání věřícího se svým Pánem. Navzdory tomuto relativnímu konsenzu v katolické diskusi ovšem autor upozorňuje na rozdílné důrazy i na některé originální teze. Protestantské odpovědi (včetně anglikánského hlasu) na nauku o očistci jsou podány v 5. kapitole. Autor poznamenává, že tyto odpovědi reagují často jen na tradiční představy, aniž berou v potaz pokoncilní, ekumenicky slibný vývoj. Nemálo protestantských teologů si ovšem uvědomuje, že myšlenka posmrtné proměny, zahrnující odstranění všeho zlého, co na člověku ulpívá, je východiskem pro smysluplný interkonfesijní dialog.

Autor nepodává pouze přehled jednotlivých pohledů na očistec, ale dokáže identifikovat a pojmenovat zásadnější teologické problémy s ním spojené. Jako klíčový se ukazuje být princip ospravedlnění: na jeho obecné formulaci se sice různé církve shodnou, ale jeho konkrétní implikace se nejspíš budou dál různit. Pro současnou katolickou rehabilitaci očistce

je například důležité, že očištec není jen Božím dílem na člověku, jakousi „zázračnou“ proměnou, ale je to proces, jemuž i člověk sám musí do jisté míry přitakat či se na něm podílet - jinak by nebyla brána dostatečně vážně jeho svoboda a důstojnost. Tento aspekt může být pro protestantskou stranu hůře akceptovatelný.

Důležitý je Šulcův postřeh ohledně jisté teritoriální nevyváženosti teologické produkce: z evropské perspektivy můžeme získat dojem, že již došlo k významnému ekumenickému sblížení v tradičně kontroverzním problému, avšak ukazuje se, že vzhledem k vnitřnímu rozdělení církví je tato konvergence spíš záležitostí severo-západního teologického světa. Bylo by zajímavé toto zjištění podpořit zahrnutím silněji konzervativních autorů, kteří i nadále pracují s myšlenkou očištcových trestů.

Po analýzách jednotlivých teologických koncepcí následuje závěr (6. kapitola), který srozumitelně shrnuje celou debatu a ukazuje, kde bylo dosaženo shody a kde rozdíly přetrvávají. Současně je nastíněn výhled k jejímu dalšímu možnému vývoji s nadějí v ještě větší vzájemné porozumění. Úkolem bakalářské práce jistě není předkládat vlastní propracovanou teologickou pozici, ale vzhledem k tomu, jak hluboko se autor dokázal do tématu ponořit a jakou názorovou šíři byl schopen pojmout, by se nabízelo, že v závěru přece jen ještě víc odhalí své vlastní stanovisko. Možná se ho dočkáme v nějaké jeho budoucí studii.

Bakalářskou práci Matěje Šulce hodnotím jako velice zdařilou a jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze, 5. 6. 2024

Ondřej Kolář